

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Javaslat az oktatás és az élethosszig tartó tanulás terén integrált cselekvési programot létrehozó európai parlamenti és tanácsi határozatra”

COM(2004) 474 final – 2004/0153 (COD)

(2005/C 221/22)

2004. szeptember 9-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 149. cikke 4. bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett kérdésben.

A „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció, melynek az volt a feladata, hogy ezzel a témával kapcsolatban előkészítse az EGSZB munkáját, 2005. január 20-án elfogadta véleményét (előadó: Christoforos KORYFIDIS).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. február 9–10-én tartott, 414. plenáris ülésén (a február 10-i ülésen) a jelen véleményt 107 igen szavazattal, 2 szavazat ellenében elfogadta.

1. BEVEZETÉS

1.1 Hosszú kutatási, kidolgozási és konzultációs periódust követően ⁽¹⁾, az Európai Bizottság javaslatot készített egy „integrált cselekvési program az oktatás és az élethosszig tartó tanulás terén” beindításáról.

1.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság megelégedettségét fejezi ki ezen eseménnyel kapcsolatban és megjegyzi, hogy a jelen véleményben foglalt gondolatok célja az, hogy az Európai Bizottság által készített konkrét javaslat működőképes és a lehető leghatékonyabb legyen.

1.3 Az említett megjegyzésekkel összefüggésben az EGSZB-nek az Európai Bizottság javaslatáról kialakított álláspontja lényegében az eddig felhalmozott tudásán és tapasztalatán alapul a következőkre vonatkozóan:

a lisszaboni célkitűzések megvalósításához vezető eljárás során felhalmozódott elvesztegetett idő,

az oktatásnak és a nevelésnek a termelékenységgel való megfeleltetése során tapasztalt késlekedés ⁽²⁾,

Európa demográfiai helyzete,

a fent említett problémák megoldásának keresése során legutóbb, mind európai, mind világszinten felmerült gondok ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Jelen dokumentum mellékletében található e hosszú folyamat lényeges szakaszainak összefoglalása.

⁽²⁾ Erről lásd a HL C 120., 2005.05.20. véleményt.

⁽³⁾ Megjegyzendő, hogy az utóbbi időben erőteljesen törekednek az Uniónak a lisszaboni célokkal összefüggésben álló jelenlegi nagyobb problémáinak megoldására (foglalkoztatás, tudásalapú gazdaság, fenntartható fejlődés, stb.). Az élethosszig tartó tanulás, és ennek mint intézménynek a szükségszerű támogatása alkotják a fent említett problémákból való mindenfajta kiút közös pontját. Csak ennek keretében értelmezhetők azok a kezdeményezések, melyek – együttműködve az Európai Bizottsággal - a holland elnökségtől származnak a képzés és termelékenység közötti kapcsolatra és az európai együttműködésre vonatkozóan a szakmai képzés terén, valamint a lisszaboni stratégiának félidejében történő értékelésére vonatkozó 2005. márciusi Kok-jelentés (http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/pdf/2004-1866-FR-complet.pdf).

2. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JAVASLATA

2.1 Az Európai Bizottság javaslata (COM(2004) 474) a már meglévő oktatási programok újjászervezését célozza. A szöveg megerősíti, hogy négy fő tényező vezetett ezen újjászervezéshez:

- azok a változások, melyek révén az egész Unió oktatási és képzési rendszere egyre inkább egy élethosszig tartó képzési és oktatási rendszerbe tagozódik be,

- a képzésnek és az oktatásnak egyre fontosabb szerepe egy európai versenyképes és dinamikus tudásalapú gazdaság megteremtésében,

- annak szükségessége, hogy megszilárdítsuk az erős pontokat, valamint hogy választ találjunk a tapasztalt szinergiahiányra, illetve a nem folyamatos szinergiára,

- annak szükségessége, hogy egyszerűsítsük és racionalizáljuk a közösségi törvényhozó eszközöket, és pedig a legkülönbözőbb tevékenységeket finanszírozó integrált pénzügyi keret létrehozása révén.

2.2 A javaslat a következő jelenleg is létező programokra támaszkodik: a Szókratész és a Leonardo da Vinci programokra, a „Tanulj Internettel” (eLearning) programra, az Euro-pass kezdeményezésre és a közösségi cselekvési programon keresztül finanszírozott különböző akciókra, annak érdekében, hogy ezzel támogassa az európai szintű szervezeteket, illetve a sajátos tevékenységeket az oktatás és képzés terén.

2.3 A javaslat többek között abból indul ki, hogy „az oktatás és képzés terén a nemzeteken átnyúló együttműködéshez és mobilitáshoz nyújtott közösségi segélynek egyetlen programba történő integrálása nagy előnyökkel járna: e program nagyobb szinergiát tenne lehetővé a különböző cselekvési területek között, erősebb támogatást tudna nyújtani az élethosszig tartó képzés és oktatás fejlesztéséhez, illetve koherensebb, racionálisabb és hatékonyabb adminisztrációs módokat kínálva ⁽¹⁾”.

2.4 „Ennek következtében – vonja le a következtetést a javaslat – integrált programra van szükség ahhoz, hogy hozzájárulhassunk az élethosszig tartó oktatással és képzéssel az Európai Unió mint fejlett tudásalapú társadalom fejlődéséhez, melyet a fenntartható gazdasági fejlődés, több és jobb munkahelyek teremtése, illetve a nagyobb szociális kohézió jellemez ⁽²⁾”.

2.5 Az Európai Bizottság dokumentumában továbbá az áll, hogy mivel az iskolai, a felsőoktatási, a szakképzési és a felnőttoktatási ágazat sajátosságaival, valamint annak szükségességével számot vetve, hogy – ennek következtében – ehhez igazodó célokon, tevékenységi formákon és szervezeti struktúrákon alapuló közösségi akcióra van szükség, kívánatos lenne megőrizni az integrált programon belül e négy ágazatra irányuló egyéni programokat, miközben maximálisan meg kellene őrizni mind a közöttük lévő koherenciát, mind pedig azt, ami bennük közös ⁽³⁾.

2.6 Az „integrált program” a következő program-kategóriákat tartalmazza:

- a specifikus programokat:
 - a Comenius programot, amely az iskola előtti és az iskolai oktatás minden résztvevőjének szükségleteire vonatkozik az oktatás és szakoktatás terén,
 - az Erasmus programot, amely a felsőoktatási és a felsőoktatási szakmai képzés és szakmai oktatás minden résztvevőjének oktatási és szakoktatási szükségleteire vonatkozik,
 - a Leonardo da Vinci programot, amely a szakmai képzés és oktatás minden résztvevőjének oktatási és tanulási szükségleteit lefedi,
 - a Grundtvig programot, amely mindenfajta felnőttoktatás résztvevőinek képzési és tanulási szükségleteire vonatkozik,

- a transzverzális programot, amely a következő négy kulcselemet tartalmazza:

- az élethosszig tartó képzésre és oktatásra irányuló politikai együttműködést a Közösségen belül,

- nyelvek tanulásának elősegítése,

- az élethosszig tartó oktatás és képzés terén, az IKT-n (információs és kommunikációs technológián) alapuló tartalmak, szolgáltatások, pedagógia és új gyakorlatok kialakítását,

- a program és a korábbi ezekkel kapcsolatos programok révén támogatott akciók eredményeinek terjesztését és kiaknázását, valamint a helyes gyakorlatok cseréjét,

- a Jean Monnet programot, amely az európai integráció terén támogatja az intézményeket és a tevékenységeket, és a következő három kulcstevékenységet tartalmazza:

- a Jean Monnet akciót,

- a működéshez szükséges szubvenciók nyújtása olyan intézmények támogatására, amelyek feladata az európai integrációval kapcsolatos kérdésekkel foglalkozni,

- a működéshez szükséges szubvenciók nyújtása egyéb európai intézmények és egyesületek támogatására az oktatás és képzés területén,

2.7 Az Európai Bizottság javaslatának egyik lényeges vonása, hogy a mennyiségi célokat módosították, és pedig annak függvényében, hogy mekkora összeg áll rendelkezésre előreláthatólag a 2007-2013 közötti időszakra szóló pénzügyi tervekben. A következő számadatokról van szó:

- minden huszadik diák részvétele a Comenius akciókban 2007 és 2013 között,

- 3 millió Erasmus-diák 2011-ig,

- 150 000 Leonardo-szakmai gyakorlat 2013-ig,

- 25 000 Grundtvig-mobilitási akció 2013-ig.

⁽¹⁾ COM(2004) 474, 16. bek.

⁽²⁾ COM(2004) 474, 17. bek.

⁽³⁾ COM(2004) 474, 18. bek.

2.7.1 Az Európai Bizottság úgy véli, hogy nagyon fontosak ezek az ambiciózus célok ahhoz, hogy az új programok megfelelő eszközzé válhassanak a legversenyképesebb és a legdinamikusabb tudásalapú gazdaság megteremtéséhez 2010-ig.

2.7.2 Az erre fordítandó összeg megközelítőleg 13,620 milliárd euró a hét éves programra.

3. ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

3.1 Az Európai Bizottság javaslatának kreatív módon történő megközelítése minden bizonnyal nehéz vállalkozás. Feltételezi ugyanis az oktatásra irányuló európai politika kialakításával kapcsolatos és vele szorosan összefüggő célok, források és problémák általános és részletekbe menő ismeretét. E megközelítés megkívánja továbbá, hogy képesek legyünk integrált módon egymáshoz illeszteni a képzési célokat és azokat a nagyobb célokat, melyeket az Unió a huszonegyedik századra kitűzött maga elé ⁽¹⁾, illetve konkrétan arra az évtizedre, amelyben élünk ⁽²⁾. Végül e megközelítés megköveteli, hogy világosan lássuk, milyen választási lehetőségeink vannak ma a jövőt illetően.

3.2 Az EGSZB világosan foglal állást, ami az Unió jelenlegi nagyobb céljainak fontossági sorrendbe rendezését illeti, illetve jól alátámasztott nézete van arról, milyen módon kellene e célok révén az élethosszig tartó képzést és oktatást kialakítani. A holland elnökség kérésére nemrég dolgozta ki ezeket a megközelítéseket egy a „Képzés és versenyképesség” témájáról szóló feltáró véleményben ⁽³⁾. Ebben az összefüggésben kifejezetten az Európai Bizottság javaslatát érintő lépéseit nagyrészt a most említett látásmódja és állásfoglalása határozza meg.

3.3 Hozzáállását többek között az is befolyásolja majd, mennyire ismeri az eddig elért eredményeket a közösségi politikák megvalósítása során a kultúra, a szakmai képzés, az ifjúság és a sport, valamint az ezekhez kapcsolódó programok terén.

3.3.1 A legkülönbözőbb fenntartások ellenére ezekből a tapasztalatokból, általánosságban és globális szempontból, pozitív kép rajzolódik ki. A szóban forgó programokat ugyanis a következők jellemzik:

- jó minőségű és igen hatékony eszközök az Unió szervei közötti kommunikáció elősegítésére, különösen pedig az Európai Bizottság számára az uniós polgárokkal való kommunikációja során,

⁽¹⁾ Ezek a célok a következők: megvalósítani a tudásalapú társadalmat, biztosítani a fenntartható fejlődést e három dimenzióban, valamint felállítani a nemzetközi kormányzás sokoldalú rendszerét.

⁽²⁾ Ebben az esetben a tudásalapú gazdaságot és a fenntartható fejlődést illető (Göteborg) lisszaboni célokról, valamint az európai oktatási rendszerek minőségi oldalát illető barcelonai célokról van szó.

⁽³⁾ Lásd CESE 1025/2004.

- megfelelő talajt képeznek ahhoz, hogy az Unión belül a gyakorlatban is megvalósítható legyen a személyek mobilitása, de a gondolatok és a helyes gyakorlatok terjedése is,
- az akciók számára olyan területet kínálnak, amely most, de ugyanígy a jövőben is, magas európai hozzáadott értéket képvisel.

3.3.1.1 Kiemelendő, hogy az Európai Unió mindmáig kifejlesztett oktatási programjai azok közé a csekélyszámú közösségi tevékenységek közé tartoztak, melyek közvetlenül irányultak az európai polgárokra. Ezért az új programmal egyrészt az aktív polgárok részvételén alapuló demokráciára épülő demokratikus fejlődést, másrészt a foglalkoztatást és a sokoldalú munkaerőpiacot kell támogatni. A programnak hozzá kell járulnia az európai polgárok személyes és szakmai, kiteljesedéséhez, ezért meg kell teremteni a megfelelő feltételeket, hogy ezáltal kibővíthetők és kiaknázhatóak lehessenek a bennük rejlő lehetőségek. Az Unió, illetve a polgárokkal való kapcsolata távlatából tekintve, olyan integrált programot lenne érdemes kidolgozni, amely a különböző korosztályokhoz, az egyedülállókhöz, az aktív dolgozókhöz, a kis- és középvállalatokhoz, valamint a szociális partnerekhez szól.

3.4 Az EGSZB kedvezően ítéli meg az „integrált cselekvési program az oktatás és az élethosszig tartó tanulás terén” bevezetését az Európai Bizottság által javasolt formában. Az általa megfogalmazott javaslatok célja tehát ezzel kapcsolatban csupán ennek a programnak a tökéletesítése.

3.4.1 Az ily módon meghatározott keretek között, az EGSZB azt emelné ki elsősorban, hogy az élethosszig tartó képzés jellegét illetően hiányosságok fedezhetők fel.

3.4.1.1 Konkrétan, az EGSZB úgy véli, hogy a képzési, az oktatási és az ifjúsági politikát illetően egységes szempontokat kellene érvényesíteni ⁽⁴⁾, mivel úgy gondolja, hogy az egész életen át tartó tanulás egy és ugyanazon folyamat része az óvodától kezdve egészen a nyugdíjig bezárólag ⁽⁵⁾. Ugyanakkor az EGSZB-nek az a véleménye, hogy eljött az ideje annak, hogy ma már megszüntessék a kor szerinti elhatárolást, amelyet az oktatásban az európai képzési és oktatási rendszerek az európai polgárookra rákényszerítettek. Vagyis az EGSZB többet várt a programtól, nevezetesen az élethosszig tartó oktatás kereteinek meghatározása terén. Az EGSZB véleménye szerint a fő nehézséget az jelenti, hogy miképpen alapozzuk meg anyagi és jogi értelemben az „élethosszig tartó oktatás és képzés” egységes és transzverzális – a szektorális programokon túlmutató – fogalmát. Az integrált programnak olyan specifikus eszköznek

⁽⁴⁾ Lásd ezzel kapcsolatban a HL C 157, 1998.5.25., 3.7.1. pontját, mely szerint „azon politikáknak az egységesítése, melyek az európai képzés területére (képzés, oktatás és ifjúság) vonatkoznak, valamint az ezzel kapcsolatos akciók együttese alkotják az oktatás fejlesztésének nélkülözhetetlen feltételét. Az oktatási, a képzési és az ifjúsági politikának, kialakításuktól és elfogadásuktól egészen a megvalósításukig, egy homogén akció keretei közé kellene beágyazódniuk, illetve integrálódniuk. Ezzel az állásfoglalásával az EGSZB semmi este sem kívánja bírálni bizonyos képzési kezdeményezések kifejlesztését, még kevésbé magasztalni a központosító politikai séma elfogadását, csupán hangsúlyozni szeretné az egységes stratégia jelentőségét, aminek bevezetésére szükség van a képzés, oktatás és ifjúság területein, ugyanúgy, ahogy egy integrált akcióprogramra is”.

⁽⁵⁾ Erről a kérdéstről lásd az „élethosszig tartó képzés és oktatás” fogalmának meghatározását, ahogyan az az Európai Bizottság javaslatában szerepel (3. cikk, 27. bek.).

kellene lennie a tagállamok irányában, amelynek segítségével azok mindenki számára – függetlenül az életkortól vagy életfeltételektől – létrehozzák az oktatási és képzési programokhoz való tényleges és feltétel nélküli hozzáférés lehetőségeit. Ezzel párhuzamosan ennek a jognak a Bíróság révén alapjogként történő védelmet kellene biztosítani.

3.4.1.2 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy lényegében nemzeti, regionális és helyi szinten dől el, milyen perspektívái vannak az élethosszig tartó tanulásnak. Azzal is tisztában van, hogy vannak olyan gátak, melyek európai szinten akadályozzák, hogy a javasolt program valóságosan és lényegileg is integrált jellegű legyen. Emellett javasolja, hogy a külön programok tartalmazzanak olyan rendelkezéseket, amelyek előnyben részesítik a merev (korral kapcsolatos vagy a tanulmányok tartalmára vonatkozó) korlátok lebontását, melyeket a képzés és oktatás jelenlegi rendszerei önmaguk és a tanulni vágyók közé ékel. Ragaszkodik azonban ahhoz, hogy az integrált program fedezze a kulturális és az ifjúsági integrált programot is, valamint, az európai alkotmány ratifikációja után, esetleg a sportra irányuló integrált programot is. Ez utóbbi pont igen nagy jelentőségű, amennyiben a képzéssel kapcsolatos akciók, különösen pedig azok, amelyek az ifjúságra irányulnak, nagyrészt informális jellegűek, és alapvetően azon elvek elsajátítása a céljuk, melyek nélkülözhetetlenek az állampolgárok számára ahhoz, hogy képesek legyen dolgozni és társadalmi téren is aktívak lehessenek.

3.4.2 Hiányosság fedezhető fel a horizontális kommunikáció és az ágazati programok együttes kialakítása során is.

3.4.2.1 Az EGSZB véleménye szerint az Unió nagy célkitűzéseinek megvalósítása során fellépő problémák sokrétűek. Megoldásukhoz arra van szükség, hogy minden mobilitási forma elől elháruljanak az akadályok, amelyek, akár egy országon belül, akár különböző államok között, a képzési alrendszerek között képződhetnek. A korlátok és a korlátozások megszüntetése kötelező előfeltétele annak, hogy az élethosszig tartó képzés és oktatás tudatos és kifizetődő gyakorlattá váljon.

3.4.2.2 Az Európai Bizottság javaslatának indokolása tartalmaz egy fontos megjegyzést, melyet „A közösségi képzési és oktatási programok új generációja 2006 után”⁽¹⁾ című közleményben fogalmaztak meg először, és amely azt állítja, hogy „az Unió oktatási és képzési rendszerei egyre jobban beágyazódnak az élethosszig tartó képzési és oktatási rendszerekbe, mivel ezáltal jobban szembe tudnak nézni a tudásalapú

társadalom és a demográfiai fejlődés újabb kihívásaival⁽²⁾”. Sajnos a vizsgált bizottsági javaslat nem tartalmazza ezt a nézőpontot. A szöveg ugyanis alapvetően a képzési rendszerek már meglévő struktúráit veszi célba, és csak érintőlegesen utal a képzés különböző szintjei közötti együttműködésre. Az EGSZB úgy véli, hogy az új program rugalmasabb és újítóbb jellegű lenne, ha a specifikus programok nagyobb célcsoportok számára lennének elérhetőek, és nem zárna ki olyan kategóriákat – a képzési szint vagy a kor miatt –, melyek esetleg érdekeltnek lehetnének.

3.4.2.3 Ezen okokból kifolyólag javasolt a finanszírozás növelése, illetve a transzverzális program tevékenységi körének kibővítése, mivel ez a nagyobb hatóerő olyan együttműködési és tevékenységi formákat alakíthatna ki, melyekben megvan az előfeltétele annak, hogy egy valóságos európai élethosszig tartó képzési térséget építhessünk fel, mely erős európai hozzáadott értéket képvisel és alapvetően hozzájárul a lisszaboni, illetve a fenntartható fejlődés célkitűzéseinek konkrét megvalósításához. Kézenfekvő, hogy ezen tevékenységek és kezdeményezések esetében a képzési rendszer minden összetevőjének⁽³⁾, a szociális partnereknek, a civil társadalomnak, valamint az állami – elsősorban regionális és helyi – hatóságoknak együtt kell működniük.

3.4.2.4 Ebben a helyzetben mindenképp a GRUNDTVIG programot kell kiépíteni, amely a felnőttképzéshez kapcsolódó legkülönbözőbb igényekre irányul.

3.4.3 Egy harmadik –lényeges – hiányosság fedezhető fel az integrált program és a lisszaboni stratégia célkitűzései közötti kapcsolatban.

3.4.3.1 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a lisszaboni célok megvalósításában már most nagy késés tapasztalható. Ezenkívül úgy véli, hogy 2010 nagyon közeli dátum, és csak a jelenleg aktív európai polgárok fog múlni a lisszaboni célok elérése. Végül azt gondolja, hogy ahhoz, hogy a lisszaboni stratégia és célkitűzések érthetőbbé váljanak, állandóan és átfogóan, a szociális partnerekkel együttműködve kell beavatkozni a dolgok menetébe az európai polgárok e rétege érdekében. Ez a fajta beavatkozás azt is magában foglalja, hogy az élethosszig tartó képzés és oktatás globális és minden szintű elősegítésével párhuzamosan elsősorban arra kell törekedni, hogy az érintettek megértsék e stratégiát és e célokat, és hogy egyesítsék erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy sikeresen válaszolhassanak a fenntartható fejlődés és a tudásalapú gazdaság kihívásaira.

⁽²⁾ A COM(2004) 474 final dokumentum 1.3. pontja (első francia bekezdés).

⁽³⁾ A képzési ágazat „alrendszerei” közé sorolhatók az oktatás különböző szintjei (alsófokú, középfokú és felsőfokú oktatás), ágazatai (általános oktatás, szakmai oktatás és képzés), a benne szereplők (az oktatáshoz és a képzéshez szükséges anyagok szállítói, oktatók) és annak formái (klasszikus és informális).

⁽¹⁾ COM(2004) 156 final.

3.4.3.2 Az EGSZB e célból azt javasolja, hogy azokat az élet-hosszig tartó képzési és oktatási programokat dolgozzák ki, amelyek a jelenleg dolgozó polgárokhoz szólnak, és emellett a fenntartható fejlődést és a tudásalapú gazdaság megvalósítását célozzák. Más szóval, ez a követelmény azt feltételezi, hogy olyan – kisebb vagy nagyobb terjedelmű – élethosszig tartó képzési programokat alakítsanak ki, amelyek a fenntartható fejlődést és a lisszaboni célok megvalósítását célzó tágabb konkrét követelményeken alapulnak ⁽¹⁾, és amelyeket a szociális partnerekkel történő megtárgyalás után és egyetértésükkel határoznak meg.

3.4.3.3 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy a KKV-k is hozzáférhessenek a program mechanizmusaihoz. Megjegyzi, hogy az erről a pontról szóló elemzések szerint „a KKV-k ... tanácsot és támogatást kénytelenek keresni abban a társadalmi és gazdasági környezetben, ahol működnek, mivel számukra nehéz dolog, hogy egyedül hajtsanak végre teljes oktatási intézkedéseket ⁽²⁾”. Tekintve a dolgok illetén állását, azt javasolja, hogy a KKV-k kérdését külön eljárásban tisztázzák, a szóban forgó eljárások egyszerűsítése révén, és pedig oly módon, hogy a programban való részvételük megvalósítható és eredményes lehessen.

3.4.3.4 Lehetséges ugyanis az EGSZB fent említett javaslatainak finanszírozása a programban ajánlott költségvetés keretei között, ha a mobilitási és a fejlesztési akciók közül az utóbbit részesítjük előnyben a 2010-ig tartó időszakra nézve. Ezen felül úgy is nyújtható pénzügyi támogatás, hogy biztosítjuk a többi szóban forgó közösségi politikával való nagyobb koherenciát és komplementaritást (a javaslat 14. cikke). Az imént meghatározott keretek között kívánatos lenne, ha az élethosszig tartó tanulás megjelenne az oktatással és kutatással, valamint az európai szociális alapokkal és a strukturális alapokkal is foglalkozó európai politikákban is. Ugyanakkor arra is szükség lenne, hogy ezek a politikák 2010-ig a lehető legnagyobb mértékben illeszkedjenek a jelen vélemény tárgyát képező élethosszig tartó tanulási program céljaihoz.

3.5 További zavart okoz a feladatok elosztása az európai, nemzeti, regionális és helyi szintek, illetve az állami hatóságok és a szociális partnerek, vagy általánosabban a szervezett civil társadalom között.

3.5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy döntő kérdés az „élethosszig tartó képzés és oktatás integrált programja” kidolgozásához hozzájáruló minden résztvevő szerepének és feladatának világos és funkcionális elosztása. Egy ilyen fontos kollektív erőfeszítés során, amikor is az elérendő cél a tudásalapú Európa kialakí-

tása, nem lehet egyértelműen megkülönböztetni egyfelől az aktív tényezőket – ebben az esetben a politikát alakítókat –, másfelől a passzív tényezőket, azaz a politika célzottjait.

3.5.2 Az EGSZB azt kéri, hogy mind a szociális partnerek, mind a helyi és regionális hatóságok vegyenek részt az élethosszig tartó képzés és oktatás integrált programjának összes tevékenységében. Minden társadalmi és civil szervezet – kérelmére – hozzájuthatna ahhoz az európai jelzéshez, amely az integrált programban való részvételét igazolja, azzal a feltétellel, hogy maguk is hozzájárulnak kiegészítő tevékenységekkel a programhoz. A jelzés révén helyet kaphatnának egy olyan európai népoktatási szervezetben, amely képviselő(ke)t küldhetne a „támogató bizottságba”. Ennek az aktív részvételnek köszönhetően a társadalom elfogadná e tervet, amely további lökést kapna a hatékony működéshez.

3.5.3 A megfogalmazott javaslat nélkülözhetetlen feltételét képezi annak, hogy a vizsgált program a társadalom naponta változó, valóságos szükségleteihez kapcsolódjon, de ugyanígy a piaci szükségletekhez is. Ez magában foglalja azt is, hogy megnő annak esélye, hogy nagyobb egyensúly alakítható ki a piac – főként a munkaerőpiac – szükségletei és a szociális szükségletek között.

3.5.3.1 Az EGSZB erőteljesen hangsúlyozza, hogy a jelen vélemény tárgyát képező európai bizottsági javaslatból hiányzik azon elsődleges feladatokra történő utalás, melyeket a szociális partnerek 2002 márciusában meghatároztak az egész életen át érvényes szakmai tudás és képzettség kifejlesztését célzó akciók terén.

3.6 Egy másik lényeges probléma a mobilitás, az erre szánt összegek, illetve ezen összegeknek a specifikus programok között történő elosztási módja.

3.6.1 Az EGSZB szempontjából nézve a mobilitás pozitív érték, amennyiben egybeesik a programok minőségi elemeivel. Ennek következtében a mobilitási programok megháromszorozásának a megfelelő minőségi jegyekkel is együtt kell járnia. A fent említett keretek között és a 2010-ig tartó fázisban, a munkaerőpiacon ma még aktívan részt vevő polgárok mobilitása tartalmazza a fent említett minőségi vonásokat, ezért érezhető módon hozzájárulhat a lisszaboni célok megvalósításához.

3.6.2 Az EGSZB ezért azt kéri, hogy a mobilitásra szánt forrásokat kiegyensúlyozottabb módon osszák el a polgárok e kategóriájára javára.

⁽¹⁾ Részletesebben lásd CES 1025/2001, 9. cikk (egy bevált eljárás mód példája).

⁽²⁾ Erről lásd HL C 120., 2005.05.20., 8.1.1.3. pont.

3.7 Az EGSZB úgy gondolja, hogy a kommunikáció fontos tényező, ami elősegítheti, hogy az európai polgárok kedvezően fogadják az „integrált programot”.

3.7.1 E megállapítás során mindjárt megjegyzendő, hogy az „integrált program” megnevezés nem segít a programról alkotott pozitív kép kialakításában.

3.7.2 Ezért az „integrált program” megnevezést egy olyan másik megnevezéssel javasoljuk felcserélni, amely érthetőbbé teszi azt információs szempontból, és jobban megvilágítja a lényegét. Az EGSZB szerint az „Athéna”, a tudás és a bölcsesség istennőjének a neve az antik Görögországban, eleget tehetne e feltételeknek.

4. KÜLÖNLEGES MEGJEGYZÉSEK

4.1 A fent megfogalmazott számos általános megjegyzés után az itt következő különleges megjegyzések az EGSZB fenn tartásait és véleményeltéréseit hivatottak pontosítani az Európai Bizottság javaslatában szereplő különböző cikkekkel kapcsolatban. Más szóval, az EGSZB alapvetően egyetért a javaslat egészével, sőt ugyanígy minden egyes olyan cikkével, amellyel kapcsolatban nem hozott fel eltérő véleményt.

4.2 1-8. cikkek

4.2.1 Az EGSZB úgy véli, szükség volna az 1-8. cikkek átfogalmazására, azoknak a megjegyzéseinek a tükrében, amelyek azt javasolják, hogy bele kellene ágyazni az ágazati programokba az ifjúsági, a kulturális, sőt a későbbiekben esetleg a sportprogramokat is (a jelen vélemény 3.4.1.2 pontja), hogy a szociális partnerek, tágabb értelemben a civil társadalom és a helyi és regionális hatóságok aktívabb részvételét biztosítani kellene a tervezett eljárások és akciók során (3.5.2. pontok), és hogy a program elnevezését módosítani kellene (3.7.2. pontok).

4.2.2 Ami a specifikusabb programokat illeti, és még mindig az általános megjegyzéseket követve, az EGSZB azt javasolja, hogy fektessék le azokat a közös akciók támogatásához elegendhetetlen – esetleg hosszú távú – intézményes alapokat, amelyek elsősorban azokat az ágazatokat célozzák meg, melyek előnyben részesítik az élethosszig tartó tanulást, valamint a polgároknak a jelenlegi kihívásokhoz való alkalmazkodási képességét.

4.3 9-14. cikkek

4.3.1 Az EGSZB hiányosnak tartja a 11. cikk megfogalmazását, ami a szociális partnereknek a bizottságban való képviselését és részvételét illeti.

4.3.1.1 Először is lényeges probléma, milyen formában vegyenek részt a szociális partnerek e bizottságban. Megfigyelői státusuk ugyanis nem egyezik meg – miközben a jegyzőkönyvben említik állásfoglalásaikat – az uniós részvételi demokrácia logikájával, amit az Unió fenn hirdet az aláírásra váró alkotmányban. Másfelől pedig a jelenlegi körülmények között a lényeg abban áll, hogy meg kell teremteni azokat a feltételeket, melyek szükségesek az együttes szociális felelősség kultúrájának kialakításához az európai képzési politikák koncepciójában és alkalmazásában. Ha sikerül elérni, hogy a szociális partnerek meghatározó módon részt vegyenek a bizottságban, és pedig a szavazati jog elnyerése által, akkor ez megteremtené azokat az előfeltételeket, melyek szükségesek ahhoz, hogy a társadalom is felelősnek érezze magát e témában, és e szervnek döntő szerepet szánna, ami abban állna, hogy hatékony képzési akciókat indítson be és fejlesszen ki. Mellesleg az oktatásra vonatkozó általános jellegű döntésekért nem csak a hatóságok tartoznak felelősséggel, hanem a szociális partnerek is. Arról a felelősségről van szó, amely a szakmai pályafutás teljes időtartama alatt biztosítandó szakképzés tekintetében hárul rájuk, s amely – kollektív tárgyalások révén – intézményi szinten is megnyilvánul vagy meg kellene nyilvánulnia.

4.3.1.2 Ugyanakkor e konkrét formában a szociális partnerek csupán részben vennék részt az említett bizottságban, ami példaként szolgálna nemzeti, regionális és helyi szinten is hasonló megoldások elfogadásához. Márpedig ez a helyzet nem tartható fenn akkor, amikor – legalábbis ami egyes tagországokat illet –, a szociális partnerek már elsődrendű funkciót töltenek be a fent említett politikák kialakításában.

4.3.1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy külön párbeszédre van szükség a bizottság összetételére vonatkozóan, annak érdekében, hogy azt működőképessé és hatékonyá tegyék. Nagy vonalakban, már most kijelentheti, hogy az egyensúly érdekében feltétlenül képviseltetve kell lenniük mindazoknak a szereplőknek, akiket az élethosszig tartó tanulás érint, valamint akik e témában általános vagy különleges tudás birtokosai. Tehát egy olyan struktúra alapján kellene összeállítani a résztvevők listáját, amely nem csupán a tagállamokat tükrözné, hanem a munka világát is (a szociális partnereket, illetve tágabban értelmezve a civil társadalmat), valamint a tudomány (akadémia) világát.

4.3.1.4 Végül az EGSZB úgy véli, hogy tényleg, ha a szociális partnerek részvételét csupán azokra a kérdésekre korlátozzuk, melyeknek valamilyen köze van a szakmai képzéshez. A bizottság működésének a tudásalapú Európa megvalósításának folyamatába kellene beágyazódnia. Ez a követelmény azt jelenti, hogy ez a bizottság alkothatná a helyes gyakorlat egyik példáját ahhoz, hogy egy olyan politikát vázolhassunk fel és választhassunk, amely érvényes tudásra támaszkodik, azaz a globális problémával foglalkozik, ugyanakkor sajátos szemszöveget is érvényesít, ahol ő az egésznek csupán egy része. Ezért fontos volna, hogy a bizottságban részt vevő és megnyilvánuló minden fél be legyen vonva mindezekbe a folyamatokba, mégpedig oly módon, hogy ezek működőképeseek és világosak legyenek, mind a választási lehetőségek jellegét, eszközeit, mind pedig céljait illetően.

4.3.1.5 Az EGSZB követeli, hogy a fogyatékossgal élő személyek tanulással kapcsolatos sajátos szükségleteinek kérdését aktívabban közelítsék meg. Ebből a célból azt kéri, hogy a 12. cikk b) pontját a következők szerint fogalmazzák át:

12.b) cikk „számot vetve a sajátos szükségletekkel rendelkező tanulni vágyókkal és figyelembe véve a fogyatékossgal élő személyek sajátos szükségleteit, nevezetesen azáltal, hogy elősegítjük a hagyományos képzési és oktatási rendszerbe történő beilleszkedésüket”.

4.4 15-46. cikkek

4.4.1 Az EGSZB általános megjegyzéseiben (3.4.2 pont), azt javasolja, hogy erősítsék meg a transzverzális programban szereplő akciók hatósugarát, valamint finanszírozásukat, azáltal, hogy arányosan csökkentik az ágazati programokra szánt összegeket.

4.4.1.1 Ennek a javaslatnak egyszerű oka van. A transzverzális program megerősítése – tartalmának megfelelően – az egész európai képzési rendszer modernizációs folyamatát váltja ki. Ez a hatás lényegében azt jelenti, hogy a szóban forgó programba való befektetések Európa oktatási rendszereiben belül hozzáadott érték formájában jelennek majd meg. Ebben az esetben ténylegesen a transzverzális programokba tett beruházások lesznek a legproduktívabb és leghatékonyabb lépések.

4.4.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy az ily módon tökéletesített élethosszig tartó transzverzális tanulási programot közvetlenül össze kellene kapcsolni a lisszaboni célkitűzésekkel, a fenntartható fejlődéssel, valamint az európai polgárok azon korosztályával, akik a 2010-ig tartó időszakban a munkaerőpiac aktív szereplői maradnak (3.4.3.2. pont).

4.4.2.1 A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az élethosszig tartó tanulás stratégiájának egészére kellene alkalmazni az

integrált megközelítést, azokra a kérdésekre alapozva, amelyek révén eljutottunk oda, hogy kidolgozzuk e megközelítést, továbbá azokra célokra alapozva, melyeket azért tűztünk ki magunk elé, hogy e problémákat megoldjuk, valamint azokra a forrásokra alapozva, melyekkel rendelkezünk e célok eléréséhez. Ezen túlmenően e kapcsolat a következőket feltételezi:

- hogy támogatást kapnak a tudományos közösség, a szociális partnerek és tágabb értelemben a szervezett civil társadalom szintjén, valamint a regionális állami hatóságok szintjén elindított vezető kutatások és alkalmazások, a lisszaboni célok elérésének módjára vonatkozóan,
- hogy elsősorban azokat a résztvevőket fogják támogatni az együttműködések során, akik az említett cél érdekében, valamint a fenntartható fejlődés céljaiért fognak össze,
- hogy az Unió a bevált eljárásmodok alapján javasolni fog pótölölagos megoldásokat arra nézve, hogyan lehet összekapcsolni helyi szinten az élethosszig tartó tanulást a lisszaboni célokkal.

4.5 Az EGSZB úgy gondolja, hogy a vizsgált program az Unió jövője szempontjából igen fontos választás. Továbbá úgy véli, hogy konkretizálásának folyamata során el kell fogadni a módosító beavatkozásokat és a legmagasabb szintű ellenőrzést. Az így meghatározott szempontok alapján az EGSZB jónak tartaná egy olyan magas szintű intézményközi bizottság felállítását, amelynek az lenne a feladata, hogy figyelemmel kísérje a program megvalósítását a koordináció nyílt módszere keretében. E szerv feladata elsősorban az volna, hogy az Európai Bizottság támogatásával állandóan ellenőrizze a program megvalósításának menetét, illetve hogy rendszeres időközönként beszámoljon az Európai Tanácsnak erről a témáról, annak érdekében, hogy az esetleges módosító lépéseket meg lehessen tenni.

Brüsszel, 2005. február 10.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Anne-Marie SIGMUND